ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

The Rainbow
A Children's Magazine

9 БЕРЕЗНЯ 1814 - ҐАМАЛІЯ -

МЕНІ ТРИНАДЦЯТИЙ МИНАЛО

ДУМИ МОЇ - ЯК УМРУ...

ТАРАС ШЕВЧЕНКО - КОБЗАР

КУЧМА

РІК XXX Ч. 3. (341)
БЕРЕЗЕНЬ 1983

ЛИСТ ПРИЯТЕЛЯ ДО „ВЕСЕЛКИ“

Редакція „Веселки“ отримала такого листа:

2/9/83

Дорога Веселко,

Я маю сім років. Мама мене вчить кожного дня писати, читати, й говорити по українськи. Я також вмію грецьку мову.

Я люблю діставати Веселку що місяця й найліпше люблю в ній Гномика-Ромтомтомика й Гоцу-Дралу. Також люблю різні вірші.

Твій приятель,

Олесь Сімеонідіс
77 Saxer Ave.
Springfield, Pa. 19064

Відповідь Редакції: Дорогий Олесю! Приємно нам, що ти називаєш себе нашим приятелем. Таких приятелів треба нам побільше. Тішить нас, що Ти, хоч маленький, володієш трьома мовами. Ти дуже гарно пишеш по-українськи.

Привітай свою Матусю й подякуй від нас, що вчить Тебе говорити, читати й писати по-українськи. Пиши до нас частіше. Вітай!

СИЛАЧ

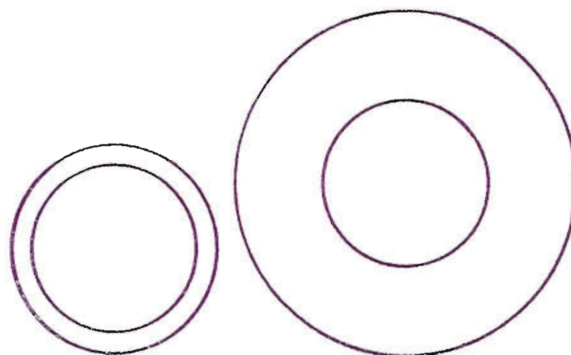
Хлопці хвалилися своєю силою. На те каже Івась:
— Це ще ніщо! А я знаю такого, що одною рукою спинить поїзд.
— Хто ж він такий? — здивувалися хлопці.
— Машиніст.

ЯКІ ЦЕ МІСЯЦІ?

Ви напевно знаєте назви всіх місяців у році, отож зразу скажете, який це місяць має три букви і пень? А який це місяць, що має дві букви і пень? А який має три букви і пень?

КОТРЕ КОЛО БІЛЬШЕ?

Пригляньтеся оцим рисункам і скажіть, котре із середніх кіл менше — оте з лівої чи оте з правої сторони?

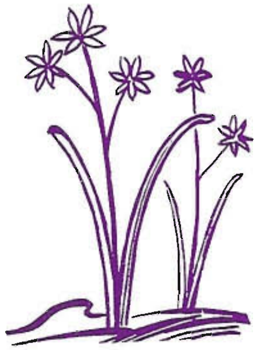
з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода“ заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія. Річна передплата становить у ЗСА — 8.00 дол. у інших країнах — рівновартність цієї суми. Для членів УНС 5.00 дол. Ціна окремого числа 75 центів. Ціна подвійного числа — 1.00 дол.

THE RAINBOW — VESELKA

Обкладинка роботи Ярослави Кучми

Published monthly, except May to August Bi monthly at Jersey City, New Jersey
Montgomery Street — Jersey City, New Jersey 07302
Subscription $8.00 per year. UNA members $5.00 per year.
Entered as Second Class at Jersey City, N. J.

Ілюстрація на обкладинці:
Ярослава Кучма — Т. Шевченко й малі читачі „Кобзаря“

К. ПЕРЕЛІСНА

ПЕРШІ КВІТИ

Ледве в лісі сніг розтав,
Ще й дерева голі,
А вже квіти скрізь цвітуть —
В лісі і у полі.

А галявини в ліску
Проліски укрили —
Наче річка між дерев
Гонить сині хвилі.

Галявина — бездеревне місце в лісі (clearing, glade) **пролісок** — ранній весняний квіт (mercury).

К. ПЕРЕЛІСНА

ДВІ КВІТОЧКИ

Дві квіточки розкзітли
У нашому садку:
Свіженькі і привітні,
У мокрому сніжку.

То пролісок синенький
І білий первоцвіт —
Шепочуть веселенько:
„Весняний вам привіт!"

Пролісок — ранній весняний квіт (mercury); **первоцвіт** — primrose.

Ганна ЧЕРІНЬ

НАЗУСТРІЧ ВЕСНІ

Прийде весна. Розтане сніг,
І побіжать струмки.
І защебечуть ластівки
Навколо гнізд своїх.

І зацвітуть рясні квітки
На луках і в гаях.
І з хат скоренько діточки
Всі вибіжать на шлях.

А вітер, як зачує вмить
Їх пісню голосну,
Услід за ними полетить
Зустрінути весну.

Струмок — stream, creek; **ластівка** — swallow; **лука** — луг (meadow).

БЕРЕЗЕНЬ-КВІТЕНЬ, ДВА КУМИ

(Ілюстрація Юрія Кульчицького)

Були два куми, березень і квітень. Березень мав трохи негарну вдачу: любив посміятися навіть із своїх знайомих.

От він раз запросив квітня до себе в гості, щоб посміятись.

Надворі була гарна провесняна погода. Квітень наладнав віз і поїхав. Та не довго їхав... Бо березень напустив снігу, морозу, вітер закрутив завірюхою. Віз загруз у глибокім снігу і став. Бачив Квітень, що не буде діла, та й поїхав додому. А Березень сміявся в кулак.

На другий рік Березень знову запрошує свого кума в гості. Квітень не забув минулого року. Наладнав сани, добре одівся і поїхав по санній дорозі. Та по дорозі нова перешкода. Березень напустив теплінь, сніг нараз розтаяв. Усюди на шляху або баюри розлилися, або стало болото по коліна. Сани їхали, їхали, а далі стали. Завернув Квітень з дороги, з бідою добився додому. А Березень у своїй хаті аж заходиться від сміху.

Знов минув рік. Утретє Березень кличе Квітня в гості, ще й ніби дорікає: — Я щороку тебе запрошую, а ти так згордів, що вже до мене й навідатись не хочеш!

Вибирається Квітень третій раз у дорогу. Але він не забув попередніх років. Тож на віз поклав сани ще й човен з веслом. Зразу їхалося добре, але незабаром як знялася завірюха, ударив мороз і дорогу геть завіяли замети. Та Квітень не дбає. Лишив воза при дорозі, зняв з нього сани, прив'язав ззаду човен і „гайда коники", поїхав далі. Бачить Березень, що Квітень вже перебув половину дороги. Березень напустив відлигу. Розтанув сніг, вода наповнила річки, позривала мости, а дорога перемінилася в болото. От тоді Квітень лишив коней коло саней, дав їм великий оберемок сіна, а сам поплив човном.

Ось уже на горбку видно двір Березня. Кругом облила його весняна повінь. А хазяїн сидить біля вікна і пакає люльку. Аж побачив Березень, що його кум підплив до берега і прив'язує човна до верби. Березень збентежився, вийшов на ґанок, вітає гостя і каже:

— Як ти до мене добився?

— А як? — відповідає квітень. — Зразу возом, потім саньми, а оце — човном.

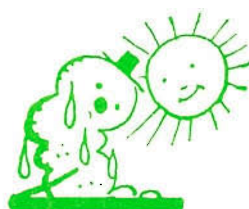
— А хто тебе такої штуки навчив? — питає Березень.

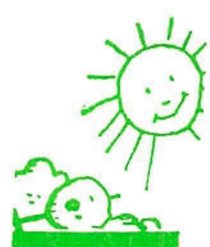
— Навчили мене три останні роки, коли ти запрошував мене в гості... — сказав Квітень і підсміхнувся під вусом.

Опрацював Роман З а в а д о в и ч

Пояснення-словничок: **кум** — тут: приятель; **завірюха** — snow-storm; **сміятися в кулак** — щоб ніхто не бачив; **розтавати** — розтаяти — (to melt away, to thaw); **баюра** — pool, puddle; **з бідою** — з тяжким трудом; **замет** — snow drift; **відлига** — розталь (thaw); **оберемок** — armful bottle of hay; **повінь** — flood time.

Леся УКРАЇНКА

НА РОКОВИНИ ШЕВЧЕНКА

Колись нашу рідну хату
Темрява вкривала,
А чужа сусідська хата
Світлами сіяла.

Та минав ти, наш Кобзарю,
Чужії пороги,
Орав свою вбогу ниву,
Рідні перелоги.

Гомоніла твоя кобза
Гучною струною,
В кожнім серці одбивалась
Чистою луною.

Спочиваєш ти, наш батьку,
Тихо в домовині,
Та збудила твоя пісня
Думки на Вкраїні.

Хай же промінь твоїх думок
Поміж нами сяє, —
„Огню іскра великого"
Навік не згасає!

Щоб між нами не вгасало
Проміння величне,
Ти „поставив на сторожі"
Слово твоє вічне.

Ми, як ти, минати будем
Чужії пороги,
Орать будем свої ниви,
Рідні перелоги.

Наталя ЛІВИЦЬКА-ХОЛОДНА

Ілюстрації Петра ХОЛОДНОГО

БЛАКИТНА КВІТКА

Був тихий і гарячий літній вечір. Сонце зайшло, і природа готувалась до сну. Стихали одна по одній пташки у величезному парку розкішного панського маєтку. В недалекому селі Мосівці люди, потомлені тяжкою працею, одне по одному лягали спати, щоб встигнути хоч трохи відпочити до світанку.

Тільки в багатому панському палаці ніхто не збирався спати. Життя кипіло там весело й нестримно. З розчинених вікон чути було мелодійні звуки музики і радісні голоси та сміх. Дім дідички Вільхівської був знову повний гостей. У великій залі з вікнами на два боки, під звуки домашньої оркестри, танцювали одягнені за останньою модою пані й пани. В бічних сальонах грали в карти.

Раптом серед гостей залунали голосні вигуки:

— Приїхав! Приїхав!

— Хто приїхав?

— Кобзар приїхав! — галасувала молодь. — Тарас Григорович Шевченко приїхав!

Чутка про приїзд молодого поета вихром облетіла дві сотки гостей і викликала в усіх бажання якнайшвидше його побачити. Молодь оточила його з усіх боків і радісно вітала.

Тараса Григоровича не змішала ця галаслива зустріч. Він уже звик до успіхів, до слави. В Петербурзі він кілька років обертався в колі високоосвічених і талановитих людей, учився, одержував медалі й признання за свої праці в

Академії Мистецтв, а його дві книжки, „Кобзар" і „Гайдамаки", розійшлися по всій Україні. Скрізь їх читали, вчили його вірші напам'ять, деклямували.

Шевченка привіз до дідички Вільхівської, на гаряче її прохання, український поет Євген Гребінка. Тепер він стояв збоку і задоволено усміхався, дивлячись, як радісно зустрічають його приятеля.

Тарас Григорович приязно відповідав на привітання, усміхаючись доброю, веселою усмішкою. Це був молодий чоловік середній на зріст і приємної зовнішности, з розумними сірими очима, що ніби роз'яснювали якимсь внутрішнім світлом його обличчя. Він був добре вдягнений, гарно тан-

цював і добре знав російську та французьку мови. Вони обидві панували в той час у панських родинах України. І в цей вечір навколо Тараса Григоровича лунали майже виключно ці дві мови. Тільки зрідка хтонебудь, щоб приподобатись поетові, казав кілька слів по-українському. Його вірші вже почали будити в серцях помосковлених українських панів приспану любов до поневоленої батьківщини.

Тараса Григоровича забрали в один з бічних сальонів і, як завжди, почали просити, щоб продеклямував щось із своїх віршів. Особливо палко просила чарівна молоденька пані з блакитними очима в розкішній бальовій сукні, прикрашеній блакитними квітами.

Тарас Григорович не дав себе довго просити. Він любив і вмів деклямувати. Приємним схвильованим голосом почав читати з пам'яти свої чудові вірші. Присутні слухали, затаївши дихання. З найбільшим захопленням слухала молода пані з блакитними очима. Скінчивши деклямувати, Тарас Григорович жартома попрохав собі в нагороду блакитну квітку, одну з тих, що прикрашали сукню красуні.

Забава затягнулась далеко за північ. Тарас Григорович танцював, співав, його змушували пити за своє власне здоров'я, його величали, подивляли.

Аж на світанку, втомлений, вирвався він з галасливого товариства і побіг відпочити до парку. Потомились також і гості. Палац поволі стихав. Замовкли звуки музики, веселе товариство розходилось на відпочинок.

А в парку і в селі починало прокидатись життя. Зацьвіріньками птахи, заметушились у зеленій травиці комашки. А на селі селяни-кріпаки брались до своєї щоденної тяжкої праці.

Тарас Григорович вийшов з парку і пішов у поле назустріч пастушкам, що гнали на пашу телят та гусей. В руках у нього була квітка, яку він одержав від блакитноокої красуні. Але він не

думав про неї. Серце його боліло, коли порівнював він в думках життя панського двору і життя села. Там, звідкіля він вийшов, було багатство, безжурність і неробство. Тут, на селі, була нужда і невсипуща праця.

Тарас Григорович знав, що й українські пани були невільниками московської держави, що й вони могли лише мріяти про волю й незалежність України, але вони, принаймні, не знали тієї гіркої біди, що обсіла бідних кріпаків.

„Кругом неправда і неволя", — подумав поет і сумно зідхнув, сідаючи на межі. Погляд його упав на скромну синеньку квіточку, що росла поміж колосками збіжжя.

— Волошка! — прошепотів він зворушено.

Яка ж вона була інша, не така, як та пишна холодна квітка, що служила за прикрасу молодій красуні! Якась рідна, своя! Тарас Григорович ніжно торкнувся устами улюбленої польової квітки.

Потім устав і поволі вернувся до парку. Чоло його було нахмурене, очі дивились гостро й рішучо. В думці повторював він собі знов святу обіцянку — служити своєму бідному народові, віддати йому всі сили, все своє знання, свій талант, своє завзяття.

Тарасові Григоровичу не хотілось іти назад до панського палацу, де йому було приготовлене вигідне ліжко в одній із кімнат. Він ліг на траві під деревом і заснув, стомлений від вражень і думок.

СЕЛО НА УКРАЇНІ

(Уривок з поеми „Княжна")

Село — і серце одпочине.
Село на нашій Україні
Неначе писанка.
Село
Зеленим гаєм поросло,
Цвітуть сади, біліють хати,
А на горі стоять палати,
Неначе диво. А кругом
Широколистії тополі,
А там і ліс, і ліс, і поле,
І сині гори за Дніпром.
Сам Бог витає над селом.

Т. Шевченко

ПРЕДКИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Тарас Шевченко
(* 9-го березня 1814 — †10-го березня 1861)

Чи є така дитина українського роду, що не знала б, хто був такий Тарас Шевченко і яке було його життя. Ми знаємо і про його тата Григорія, і про маму Катерину, читали ми про діда Івана, що розповідав Тарасові про давні часи, про гайдамаччину.

Сьогодні ,,Веселка" хоче розповісти своїм читачам про інших предків Тараса і про те, що в його жилах плила кров і східніх і західніх українців, або наддніпрянців і галичан.

Учені ствердили, що одним із предків Тараса по батькові був якийсь Андрій, що примандрував звідкись до села Кирилівки на початку 18-го стол., тут одружився з Євфронією, дочкою Івана Шевця. Іван дістав своє прізвище від того, що вмів гарно шити чоботи. Андрій був зятем Івана Шевця, жив у його хаті, тож люди назвали його Шевченком. Андрій мав трьох синів, один із них називався Іван. Син Івана, Григорій Шевченко, одружився з Катериною, дочкою Максима Бойка з села Моринець. Згодом Григорій і Катерина дістали дозвіл від пана переселитися до Моринець, бо там була порожня хата.

Тут уродився Тарас, четверта дитина Шевченків. Священик Олексій Базирський охрестив його Тарасом, бо того дня в церковнім календарі Церква вшановувала пам'ять святого Тараса. Батьки хлопчика в Моринцях довго не перебували. Вони знов перейшли до Кирилівки, і тому Тарас добре запам'ятав діда Івана, що дожив до глибокої старости.

Дівоче прізвище Тарасової матері було Бойко. Може дехто дивується, чому саме Бойко, коли українське плем'я бойків живе в горах Карпатах, у Західній Україні або Галичині, досить далеко від звенигородського повіту, де лежать Моринці. А все таки, це не було припадково. В Україні є чимало таких прізвищ, як Бойко, Бойчук, Бойченко і под. Їх предками були галицькі бойки, які заходили сюди аж з Карпатських гір. Бойки мали хист до торгівлі. Як наставало літо, дехто з них, поклавши в кошик різні речі, потрібні в господарстві, як гребені, ножі, ножиці, дзеркала тощо, а також зроблені з дерева іграшки для дітей, ішов від села до села, з міста до міста і продавав свій крам. Дехто вже на свою Бойківщину не вернувся, йому трапилася нагода залишитися в якімсь селі Східньої України. Між ними був і той, що став предком Тараса Шевченка.

Ось перелік предків славного українського поета. Всі вони були кріпаками, невільниками. Лише Тарасові на 24-ім році життя допомогли його друзі визволитися з кріпацтва, заплативши панові Павлові Енгельгардтові 2.500 карбованців, на той час велику суму грошей.

Пояснення-словничок: **гайдамаччина** — повстання українських селян-кріпаків проти польських панів у 18-ім столітті; **зять** — чоловік дочки (son-in law); **пан** — дідич, землевласник (landlord); **старість** — old age; **плем'я** — tribe; **хист** — gift, talent; **крам** — wares, mercandise; **кріпаки-селяни** (serfs), що від 15-го до 19-го стол. були власністю панів і мусіли на них працювати; **перелік** — список (head roll).

Тарас Шевченко розмовляє з дідом

К. ПЕРЕЛІСНА

МОЛЮСЯ!

(Ілюстрація Михайла Дмитренка)

**Господи, молюся,
Все мені прости,
Від біди, від горя,
Боже, захисти!**

**Змилуйся, Ісусе,
Не карай за гріх!
Ласки в Тебе, Боже,
Я молю для всіх.**

**Татові й матусі
Довгі дні подай,
Захисти від лиха
Мій рідненький край!**

Світлана КУЗЬМЕНКО

КОНЦЕРТ В УКРАЇНІ

**Повернулися із вирію пташки.
Завели пісні веселі і дзвінкі.
Всюди чути: цінь-цвірінь-цвірінь, ців-ців!
Від пташиних невгомонних співаків.**

**І зозуля приєдналася: ку-ку!
І затьохкав соловейко у ліску.
Все навколо стало піснею, ущерть,
Як пташки улаштували свій концерт.**

Вирій — hot countries; **невгомонний** — restless; **тьохкати** — тут співати (про солов'я); **ущерть** — через край, переповнено (to overflow).

Ганна ЧЕРІНЬ

ШКОЛА

**Катрусі лиш чотири роки,
До школи їй ще не пора.
Ну ж має з Катрею мороки
Її бабусенька стара!**

**Усюди ти її веди.
Веди туди, веди сюди...
Уже від довгої дороги
Стомилися в бабусі ноги.**

**Ішли удвох вони до школи
Стрічати братика — Петра.
Бабуся каже: „Наче бджоли,
Гуде у школі дітвора!"**

**Катруся зараз же: „То бджоли
Також, бабусю, йдуть до школи?"
Сміється весело Катруся.
Поважно каже їй бабуся:**

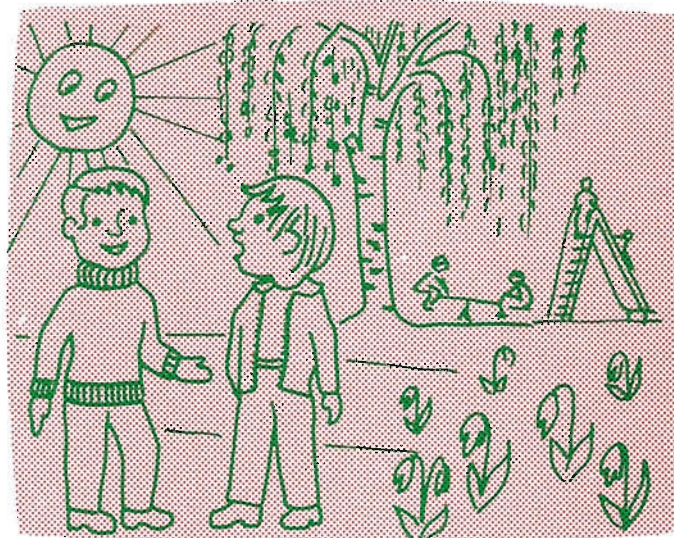
**„О так, у них наука — праця.
Вони всі мед збирати вчаться.
У них своя, бджолина школа
У вулику і скрізь довкола".**

Морока — trouble, encumbrance.

Текст: Світлана КУЗЬМЕНКО

Ілюстрації: Іван БРИКОВИЧ

ІВАСЬ-МУДРАСЬ

Місяць березень прийшов —
Це весна вернулась знов.
Річ веде Івась колезі:
Розпускаються берези,
Квітнуть проліски в саду.
Я у парк, Миколо, йду!

Я — також, — сказав Микола,
Щоб спочити після школи.
Вчуся в школі, вчуся в хаті —
Скоро іспити писати.
Рідна школа — у суботу.
І до ПЛАСТУ йти охота.

Зайнятий по вуха, друже.
Ще і спорт люблю я дуже.
Тільки вийшли за ворота:
Щось страшне біжить навпроти:
Наче вовк і мов лисиця,
Ще й нікого не боїться.

Враз Івась сказав колезі:
Лізьмо на оцю березу,
Щоб нам краще роздивиться:
Що за звір цей вовк-лисиця!
Звір, наблизившися трохи,
Став котом, що йшов навпроти.

Річ веде — говорить ; **колеґа** — товариш, приятель.

СЕМЕН ГУЛАК-АРТЕМОВСЬКИЙ

(Минає 170 років від його народження)

Діти, що виросли у великих містах Америки чи Канади, напевно знають оперу ,,Запорожець за Дунаєм''. Цю гарну оперу, яку залюбки виставляють українці по всім світі, написав композитор Семен Гулак-Артемовський 120 років тому.

Він народився 1813 року недалеко Києва. До школи ходив у Києві і вже тоді звернув на себе увагу гарним і сильним баритоновим голосом. Одного року по Україні їздили висланці з російської столиці Петербурґу, набираючи співаків до царського хору. Взяли і Семена. Звідти він поїхав учитися співу і музики до Італії і там перебував три роки. На закінчення науки він уже виступав ув опері в Медіолані, яка має в цілім світі найбільшу славу.

Вернувся Семен з Італії до Петербурґу і став тут оперним співаком у столичних театрах. До Києва не міг вернутися, бо тоді там ще не було театру, і царський уряд не дбав, щоб тут його заснувати. В Петербурзі Семен здобув собі славу передового співака. Але, крім того, він був також композитором, і в 1863 р. написав оперу ,,Запорожець за Дунаєм''.

В опері показано уривок із життя козаків, які після зруйнування Запорізької Січі москалями 1775 р. втекли за ріку Дунай під турецьке панування. Згодом менша частина вернулася в Україну, а решта поселилася на тих землях, де Дунай впадає в Чорне море. Їх нащадки живуть там і донині.

Українські вистави влаштовувалися також у Петербурзі, і люди їх радо відвідували. Семен Гулак-Артемовський залюбки виступав у ,,Наталці Полтавці'', ,,Москалеві-чарівникові'', ,,Сні в ніч на Йвана'' і в ,,Запорожцеві за Дунаєм''.

Тарас Шевченко, що частину молодого віку перебував також у Петербурзі, познайомився з Семеном по його приїзді з України. Між ними постала приязнь на все життя. Коли цар заслав Шевченка на 10 років на заслання у військо в пустелях Азії, Семен не раз писав йому листи і потішав його надією, що ця неволя колись скінчиться.

І справді, в 1858 р. Шевченкові пощастило вернутися до Петербурґу. Семен уже чекав на нього. Ще того самого дня вони впали один одному в обійми і майже щодня перебували разом. Семен оглядав з Тарасом місто, музеї, виставки квітів, возив його в гості, до театру і на свої виступи на сцені. Шевченко називав його ,,чарівним Семеном'', бо Гулак був не тільки чудовим автором, але теж добрим товаришем — дотепним оповідачем, повним жвавости і веселости.

Семен Гулак-Артемовський помер 1873 р., проживши 60 років, але його опера (дехто називає її оперетою, бо в ній багато жартівливости) живе на сцені до сьогоднішнього дня.

М. М.

ХТО БУЛИ СКОМОРОХИ?

Хто з нас не був у театрі — в такім будинку або залі, де влаштовуються вистави на сцені. Ми там бачили акторів, мальовані лаштунки, а час від часу опускалася заслона, що відділює сцену від місця, де сидять люди-глядачі, і тоді наставала перерва. Театр — слово грецької мови, по-українському це ,,видовище'', коли люди дивляться на те, що відбувається на сцені.

В давнину ні в Україні, ні в інших країнах ще не було театру. Театральні вистави з'явилися в Україні щойно від 16-го століття. Їх спершу влаштовували школи і студенти під проводом учителів. В 18-ім і 19-ім століттях вистави, значно змінені і вдосконалені, перейшли зі шкіл до окремих будинків і заль. Такий театр існує дотепер в цілім культурнім світі.

А що ж було в давнину, коли ніхто не знав театру? Чи взагалі не було акторів, які відповідно до потреби перебираються, гримуються і наслідують різних людей то в поважних, то у веселих ролях. Хто співав, грав, танцював, жартував і забавляв людей за тих часів, коли в Україні ще були короновані володарі, князі та їх помічники — бояри? Так само було в інших країнах.

Такими акторами були скоморохи. Вони здебільша мандрували від одного міста до другого і розважали людей. Де сходилися люди на народні свята, обряди, ігри чи ярмарки, там з'являлися скоморохи. Вони не лише грали, танцювали, але також виконували всякі акробатичні та дивовижні штуки, вбирали на обличчя маски або показували звірят, привчених до всяких фокусів. Таких акторів називали скоморохами, свистільниками, рибалтами, кратохвільниками, шпільманами або просто ,,веселими людьми''.

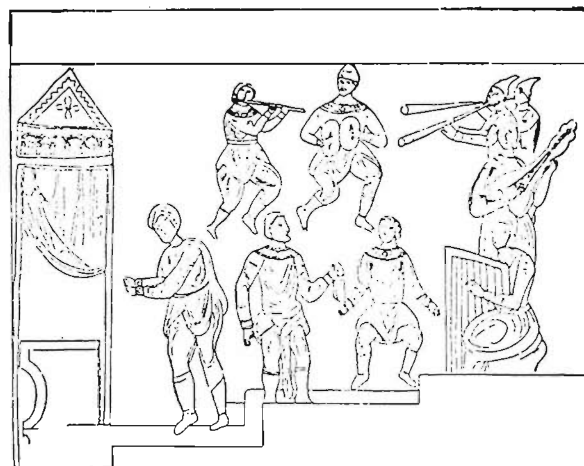
Виступами скоморохів цікавилися навіть воло-

дарі — цісарі, королі, князі. Володарі брали скоморохів до своїх дворів, бо всі люди, багаті чи бідні, шляхетні чи прості, люблять музику танці, штуки, дотепи і, взагалі, сміх, радість і веселість. Та ще й сьогодні ми, діти, пішли б радо подивитися на різні жарти скоморохів і на їх привчених ведмедів, мавп, папуг тощо.

На стіні церкви Святої Софії в Києві ще в 11-ім столітті якийсь маляр намалював постаті скоморохів, як грають на свищиках, сопілках, підскакують, присідають і танцюють. Але були такі скоморохи, що на дворах володарів виконували поважнішу роботу перед князем, його родиною, військовою дружиною та гістьми. Вони речитували вірші-поеми в супроводі музики. Це була лицарська поезія, в якій виконавці згадували про бої з ворогами, прославляли оборону батьківщини, службу князеві і лицарську честь та відвагу.

В давнину не було історичних книг, наука до того ще не дійшла. Але були записки про різні події в державі, про князів, війни тощо. Їх записували ченці в манастирях. Ці записки називають тепер літописами. І от, у цих літописах є також згадки про скоморохів, хоч літописці не дуже прихильно висловлювали про них, бо якому ченцеві могли подобатися веселі штуки скоморохів.

Скоморохи мешкали здебільша в околицях міст, де були двори князів і бояр. Тут жили постійно родини скоморохів з роду в рід. Ці села згодом дістали назву скоморoших по сьогоднішні часи. І так, в Україні є села, що називаються Скоморохи,

Скоморохи — фрески на стіні вежі Софійського Собору в Києві.

Скоморошки, Скоморoше, Скоморoша і подібно. Може їх мешканці не всі знають, що вони є потомками колишніх скоморохів з княжих часів.

М.М.

Пояснення-словничок: **лаштунки** — wings, coulisse; **перерва** — intermission, **вдосконалений** — improved; **давнина** — old times; **володар** — ruler, king; **боярин** — boyar/d/; **обряд** — rite, ceremony; **гримувати** -- to make up; **дивовижний** — unusual, rare; **фокус** — trick, juggling; **шляхетний і простий** — gentry and ordinare people; **дотеп** — joke; **свищик** — whistle; **рибалт, кратохвільник, шпільман**, це назви скоморохів-весельчаків польського, чеською й німецькою мовами; **лицарський** — knightly; **чернець** — monk; **літопис**--chronicle. annals; **літописець** — chronicler; **потомок** — descendant.

ПОКЛІН ТАРАСОВІ

Ставайте в лаву, юнаки,
Здіймайте із голів шапки
І здалеку, з-за океану
Складіть Тарасові пошану,

Складіть Тарасові поклін,
Низький, синівський — до колін,
І спом'яніть Співця Обнови
Не злим і тихим, щирим словом.

Учитель і Пророк Тарас
Боровся і терпів за нас,
Тож бережім, як добрі діти,
Його величні заповіти.

Здіймайте із голів шапки
І честь віддайте, юнаки,
Борцеві за велику справу,
За правду, волю і державу.

Р. З.

ПРИВІТ ІЗ САДОЧКА

Я, білявка Галя,
Дівчинка маленька,
Віршиком вітаю
Рідного Шевченка.

Віршиком вітаю
Рідного Тараса,
Він бо України
Слава і окраса.

Я портрет Шевченка
Приберу в зелене,
Щоб Тарас злегенька
Усміхнувсь до мене.

Роляник

ЧАРІВНИЙ СТОЛИК

(Казка — ілюстрації Петра Холодного)

Жив-був собі чоловік, та такий бідний-нужденний, що й годі розповісти. Якби не те, що вмів ловити рибу, то його діти мусіли б з ранку до вечора ходити голодні. От раз діти з'їли останній шматок хліба та й плачуть: „Тату, їсти! Тату, їсти!" Узяв той бідний чоловік невід (таку сіть ловити рибу) і пішов над річку. Закинув невід у воду і, на диво, впіймав велику рибу, всю у срібній та золотій лусці.

— Чоловіче добрий! — заговорила по-людському риба. — Я риб'ячий цар. Скажи мені, чого ти ловиш моїх рибок і жити їм не даєш?

— Бо в мене нічого їсти. Бо мої діти голодні, — відповів бідний чоловік. А цар-риба на те:

— Коли так, то я тобі поможу, подарую тобі чарівного столика. Промовиш до нього „столику, накрийся!" — і на ньому вмить з'явиться і їсти й пити, скільки душа забажає. Погодуєш дітей і сам попоїси, а потім скажеш „столику, закрийся!" — і всі недоїдки зникнуть. Так робитимеш щодня. Чи до вподоби тобі такий столик?

— Ну, ще й питаєш! — закликав бідний чоловік. — Давай його мерщій!! Обіцяю тобі, що більше не ловитиму твоїх рибок.

По тих словах упустив царя-рибу в воду, а за хвилину на поверхню води виплив невеличкий дерев'яний столик.

— Ану, спробую, що воно за диво! — подумав чоловік і заніс того столика в лози. Як тільки гукнув „столику, накрийся", на столику вмить з'явився білий настільник, а на ньому горщики, миски, глеки, повні наїдків та напитків. Забрався голодний чоловік до діла: їсть і попиває і дивується, що все таке добре та смачне, мов для якого князя приготоване. Потім закликав „столику, закрийся" — і всі наїдки позникали.

Врадуваний чоловік побіг мерщій додому. Вже здалека гукає до дітей: „Гостріть, діти, зуби — дам вам їсти й пити!" Поставив столика посеред хатини і кругом посадив дітей. Два слова „столику, накрийся!" — і накрився столик настільником та всяким посудом, запахло смачною стравою. Який був бенкет, ні словом розказати, ні пером описати.

Велика радість настала в хаті бідного чоловіка. Діти, пообідавши всмак, побігли вистрибом на вулицю і вчинили там такий веселий гармидер, що аж півні закиркали по дворах і загавкали собаки.

По тім боці вулиці стояв двір не бідного, але дуже ласого на всяке добро хазяїна. Виглянув він у вікно, побачив, як діти бідного підстрибують та плещуть у долоні, і каже:

— Щось, мабуть, сталось у нашого бідного сусіда, що діти такі веселі!

І зараз послав своїх дітей на вулицю, щоб дізналися, чого бідна дітвора так радіє.

Діти бідного чоловіка зараз же й похвалились: — У нас є такий чарівний столик. що нам їсти дає... А як багато! А яке добре! Сам цар, мабуть, такого не їсть!..

Вернулися багацькі діти з вулиці і все розповіли своєму батькові. Не видержав він. пішов зараз до бідного сусіда подивитись, що в нього за диво твориться. Бідний чоловік щиро розповів про свою пригоду над річкою, показав столика і погостив сусіда смачними стравами.

Аж затрясся захланний хазяїн, так забажалось йому мати того столика: — Продай мені. — каже, — цей столик! Я дам тобі сотню карбованців. За гроші теж прогодуєш дітей.

Бідний зразу не хотів того й слухати, але як сусід причепився, як став його вмовляти, то таки свого добився. Продав йому бідний чоловік чарівного столика за сотню карбованців. Отак опинився столик у багатого хазяїна. А бідний купував дітям їжу, доки вистачило грошей, а як витратив останнього карбованця, знов вернувся голод у його хату. Заплакали діти: „Тату, їсти! Тату, їсти!"

Знов узяв бідняк невода і пішов на річку рибку ловити. Витягає сіть, а в ній... риб'ячий цар.

— Чоловіче добрий! — відізвалась цар-риба. — Маєш чарівний столик, що годує тебе і дітей. Чого ж ти знов напосідаєшся на моїх рибок?

Бідний чоловік розповів рибі, як чарівний столик дістався сусідові.

— Гаразд! — каже риба. — Я дам тобі інший столик. Пусти мене в воду!

Страх як зрадів бідний чолов'яга! Заприсягся, що вже ніколи більше не ловитиме рибок. Упустив риб'ячого царя в річку, і за хвилину з глибини виринув столик. Був більший і кращий, ніж попередній. Бідний чоловік мерщій побіг з ним у лози і гукнув: „Столику, накрийся!" Та, замість мисок і глечиків, із столика вискочило десять гайдуків. міцних і здорових хлопців з ремінними батіжками. Як не почнуть цвікати тими батіжками нашого чоловіка по ногах! Чоловік пустився навтікача. а гайдуки-побивайли за ним, січуть батіжками, аж виляски розлягаються...

Насилу пригадав собі чоловік слова „столику, закрийся". Гайдуки поховались у столику.

Сумний-невеселий поніс чоловік того столика додому. Поставив його в кутку, сів під хатою та й зажурився. А діти дивуються, чому батько не кличе їх обідати. Стали перед столиком та й самі гукають: „Столику, накрийся!" Не минуло й півхвилинки, а вже батько чує плач і вдари. Дивиться — втікають діти на подвір'я, а за ними женуться гайдуки-побивайли та й досягають батіжками. Загнав чоловік гайдуків у столик, а сам каже до дітей:

— Сором буде перед людьми, як дізнаються, яке я лихо придбав. Не допустім, щоб із нас сусіди сміялися! Йдіть, діти, на вулицю, співайте й танцюйте по-давньому, а якби хто питався, то скажіть, що в нас є новий чарівний столик, таке чудодиво, якого ще світ не бачив.

— У нас є новий чарівний столик! — гукають бідні діти. — Оце чудо! Оце диво! Ніхто такого не мав і не бачив!

Аж затрусився захланний сусід, так захотілося йому мати цього нового чарівного столика. Побіг мерщій до бідняка і вмовляє: — „Поміняймось та поміняймось! Я дам тобі свого столика, та ще й сотню карбованців тобі доплачу". Не дав бідному навіть до слова прийти, тиче в руки сотню карбованців. Ну, нічого робити, помінялись столиками. Побіг сусід додому, підстрибуючи на радощах, з новим столиком у руках.

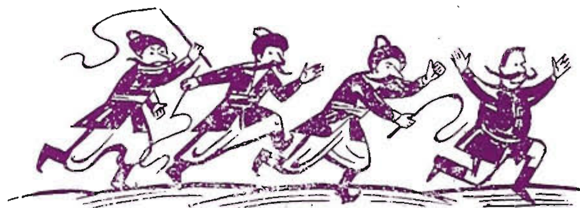
А бідний скликав дітей, промовив „столику, накрийся", і по довгій голодівці по-

чався справжній святочний обід. Їдять, вгощаються і не бачать, що витворяється в сусіда. А там таке, що й не розказати! Бігає захланний чоловік з жінкою та дітьми навколо хати, а за ним женуться гайдуки та й досягають їх по ногах і по спинах довгими батіжками...

Як там було далі, не знаю. Якщо пригадав собі захланний сусід чарівні слова, то позаганяв гайдуків-побивайлів до столика. Якщо ж ні, то ще й тепер утікає від них навколо хати.

А бідний головік ще й тепер частує своїх діток ласощами чарівного столика.

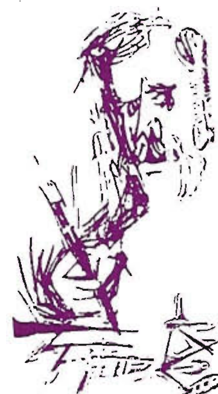
Опрацював *М. Маморський*

Ганна ЧЕРІНЬ *Ілюстрації Любослава ГУЦАЛЮКА*

ПИШІТЬ ЛИСТИ ДО „ВЕСЕЛКИ"

До Вас, маленькі читачі,
„Веселка" пише лист.
До мови рідної ключі
Дає „Веселчин" зміст.

Поезій і казок запас,
Історій і подій
Вона приносить знов до Вас
Щомісяця новий.

У рідній школі — навчання
Щотижня, рік-у-рік.
„Веселка" Вам несе знання —
До неї кожний звик.

Біжить, спішить, тікає час,
Минають швидко дні...
„Веселка" пише все до Вас,
А ви до неї — ні...

А ті, що пишуть знов і знов,
Творці розваг і знань,
Бажають з Вами теж розмов,
Завваг і побажань.

Чи добрі вірші та пісні,
Малюнків стиль, прикрас?
Що Вам подобалось, що ні —
І що цікавить Вас?

Пишіть листи! Знаходьте час!
Листи — це знань джерела.
Пишіть же! Без листів від Вас
„Веселка" невесела...

Ключі — key; **зміст** — contents; **знання** — knowledge; **джерело** — well-spring.

ШКІЛЬНЕ ЗАВДАННЯ „НАШ РІД" УЧНІВ ІЗ ГЕМТРЕМКУ, МІЧ.

Закінчуємо друкувати завдання учнів 7-ої кляси школи Непорочного Зачаття в Гемтремку, Міч. на тему ,,Наш рід", яку завдала школярам учителька пані Ксеня Кучер.

Редакція

Моя мама народилася в селі, що називається Баньа-Березів. Воно лежить у Карпатах. Це невелике село. Там було 365 хат. Хати були будовані з дерева і покриті ґонтами. На захід від села є гора, що називається Рокета. На південь є друга велика гора, що називається Ріг. На схід є третя, менша гора, що називається Ротундо. На півночі є ще гора Стир. Баньа-Березів лежить у гарному місці між горами, забезпечене від вітрів і гострої зими. Бабуся оповідала, що вона ніколи не бачила кращої місцевости як Баньа-Березів. Посередині села стояла дерев'яна церква така, як бачимо на образах Гуцалюка. Від хати, в якій народилася мама, вела стежка через поле до церкви.

Івась Глаєнко

Моя бабуся народилася в місті Сокаль у Галичині. Це місто лежить 60 - 70 миль від Львова. Сокальська земля урожайна, на ній росте пшениця. Моя бабуся багато вишиває. Вона вишиває дуже гарно. Сокальські взори мають багато чорного кольору.

Діяна Черкес

Дорога „Веселко!" Пишу Тобі про мою бабусю й дідуся. Я і ціла родина є лемки. Моя бабуня народилася в містечку Новосілки-Ліски. Воно лежить в Західній Україні, десь 40 кілометрів від Львова. Воно славне тим, що тут був і помер парох о. Маркіян Шашкевич. Він був „пробудником України" на наших Західніх землях. Іван Котляревський пробудив Україну на Східніх землях. Це „пробудження" значить, що Котляревський і Шашкевич почали писати твори українською мовою. Мій дідусь народився в селі Шляхтове, повіт Новий Торг. Це гарна місцевість, хоч маленька. Вона лежить у лемківському Бескиді. Моя мама народилася в Карльсфельді, Німеччина.

Таня Кларк

Моя бабуся народилася на Покутті, а дідусь в селі Березів. В обох цих місцевостях були гарні села й великі господарства. Близько було багато лісів. В лісах паслася худоба й росли гриби. Люди любили ходити по лісах і збирати гриби.

Ліса Ґудз

Мої батьки народилися в Перемишлі. Це місто лежить у Західній Україні. Перемишль мав колись 50 тисяч мешканців. Тут панували наші князі Ростиславичі. Коли українсько-галицька держава втратила самостійність, то королівська корона перейшла до рук українських єпископів у Перемишлі. Перемишль колись був столицею західньо-українського князівства. Це було найстарше місто західньо-українських земель. Тепер воно належить до Польщі. В Перемишлі була середня школа, з якої багато учнів пішли вчитися на теології, щоб бути священиками. Через Перемишль перепливає велика ріка Сян. Тією рікою пливе багато дерева, з якого роблять папір. Роман Завадович так пише про Перемишль:

З гір Карпат, де дзвінко
Гомонять потоки,
Котить срібні води
Бистра Сян-ріка.

Там стоїть Перемишль
Під горбом високим,
Давній княжий город,
Славний у віках.

Роман Лось

Моя бабця і дідо по татовому боці приїхали з міста Золота Слобода в повіті Бережани. Це місто в Західній Україні. В місті Золота Слобода Українські Січові Стрільці воювали з ворогом на горі Лисоня. Другий мій дідо походив із села Підбірці. Це село є 7 кілометрів на схід від Львова. В Підбірцях є славна ікона Матері Божої, яка появилася в хаті бідного чоловіка. Митрополит Сембратович поставив цю ікону в підбірецькій церкві. Під час українсько-польської війни ані одна куля не вдарила в цю церкву. Люди вірили, що ікона оборонила церкву. Друга бабуня походить з міста Лопатина. Там наші дивізійники билися з ворогом під час Другої світової війни. Я хотів би поїхати в Україну і побачити всі ці місця.

Гриць Волощук

КУТОК ЮНИХ АВТОРІВ

ВЕСНА В УКРАЇНІ

Сніг злітає в потічки,
Час гуляти, діточки!
Нудьгували довгий час,
Весна красна кличе нас!

У лісочок по гриби
І в заквітчані сади
На прогулянки ходити —
Так цікаво, любі діти?

Ой, деревця поросли,
Усім листям заросли.
Соловейко любий спів
По цілім гаю розлив.

Білі рожі, гарні квіти
Вже ростуть, дивіться діти,
І повітря чисте, свіже,
Гладить груди легко, ніжно.

Ярослава Кісик, Торонто

Текст: Роман ЗАВАДОВИЧ

Ілюстрації: Іван БРИКОВИЧ

Гоца драла

Хоч вже березень настав,
Лід ні трохи не розтав.

Подивився ґном у воду,
До самого дна, до споду.

Подививсь у чисту воду,
Що в зимі зробилась льодом.

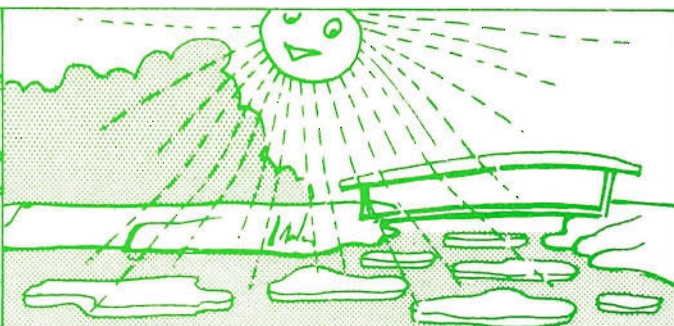

Кличе Гоцу: „Підійди,
Глянь у воду і скажи:

Що ти бачиш в тім льоду,
Тута на самому дні?"

Гоца каже: „На біду,
Бачу жабку у льоду"

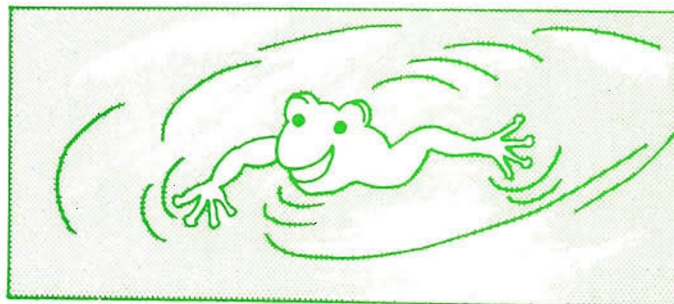

Плачуть: „Жабка не жива!
Ой, напевно вже мертва!...

Хто рай-рай співати буде,
Як весна до нас прибуде?"

Сліз вже Гоці не стає,
А лід стиха розтає...

Раптом трісь! — весела, жвава
Виринула з річки жаба.

Привіталась: „Я вже зроду
Не боюсь постелі з льоду!"

Радий ґном, і Гоца рада,
Й лісова уся громада.

Розтавати, розтанути (про лід) — to melt; **постеля** — bed.